ОПОДАТКУВАННЯ У ФІНАНСОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Подзігун С.М., к.е.н. кафедри економіки підприємства, фінансів та фінансово-економічної безпеки
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Однією з умов забезпечення економічного розвитку будь-якого суб'єкта господарювання є своєчасне та повне виконання ним фінансових зобов'язань. Із загальної маси фінансових зобов'язань слід виділити ті, що виникають внаслідок суспільних відносин, які визначають надходження коштів від платників у бюджети у формі податків і зборів. Податкові платежі є одним з видів грошових потоків та являють собою об'єкт управління в ході здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Рівень розвитку освітньої системи країни є одним з ключових індикаторів, за яким визначається індекс глобальної конкурентоспроможності, а фінансові вкладення в освіту є найважливішими інвестиціями в людський капітал. До основних причин загострення конкурентної ситуації на ринку освітніх послуг в Україні слід віднести: зростання кількості та ринкової частки недержавних освітніх закладів, які відзначаються більшою мобільністю, розвиненою матеріально-технічною базою, гнучкістю цінової політики; входження України в Європейський освітній і науковий простір та, як наслідок, конкуренція із зарубіжними вищими навчальними закладами (ВНЗ).

Досліджуючи проблему конкурентоспроможності ВНЗ, науковці відзначають, що ситуація на вітчизняному ринку освітніх послуг з кожним роком стає все більш напруженою, а система управління вищими навчальними закладами, зважаючи на її консервативність та залежність від бюджетного фінансування, є найбільш вразливою ланкою в практиці управління конкурентоспроможністю. Це обумовлює необхідність суттєвого зростання обсягу фінансування освіти як одного із ключових факторів забезпечення економічного зростання держави. Фінансування державних закладів освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей

національного господарства, держпідприємств, організацій, а також додаткових джерел.

В сучасних умовах важливе значення повинно відводитися фінансово-економічній складовій, зважаючи на низку факторів, основними з яких є: трансформаційні процеси, які відбуваються в системі сучасної освіти; скорочення бюджетного фінансування вищої освіти, що вимагає від ВНЗ постійного пошуку інших джерел залучення фінансових ресурсів для свого стабільного розвитку і є визначальною умовою високого рівня конкурентоспроможності.

Сучасний стан фінансування освіти і науки в Україні є досить невтішним. Неефективним є розподіл коштів у бюджеті та не відбуваються бажані зміни у використанні нових джерел фінансування даної галузі. Та все ж подолання кризи у фінансуванні навчальних закладів значно полегшиться у разі створення сприятливої законодавчої атмосфери, яка б допомагала системі освіти не лише виживати, а й розвиватися.

Управління оподаткуванням на рівні суб'єкта господарювання (мікрорівні) представляє собою невід'ємну складову загальної системи управління фінансовою діяльністю, яка функціонує в рамках відповідного нормативно-правового поля та передбачає здійснення взаємопов'язаних заходів, регламентуючи послідовність, порядок проведення і терміни їх виконання.

Так, відповідно до статті 197.1.2 Податкового кодексу України (ПКУ), від оподаткування податком на додану вартість звільнені операції з надання послуг з освітньої діяльності, які постачаються вищими навчальними закладами I – IV рівня акредитації відповідно до ліцензій на постачання цих послуг, а також послуги із проживання студентів в гуртожитках. Такі послуги зазначені в розділі першому Переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної та комунальної форми власності.

Збір за першу реєстрацію транспортного засобу сплачуватимуть ті ВНЗ, які планують придбавати транспортні засоби, що є об’єктами оподаткування згідно зі ст. 232 ПКУ. Щодо пільг, то від сплати збору звільнено лише колісні транспортні засоби, які придбаватимуться та будуть закріплені за військовими навчальними закладами.

Вищі навчальні заклади, які є власниками земельних ділянок, є платниками земельного податку. У разі, якщо навчальний заклад орендує земельну ділянку, він сплачує орендну плату. Як і раніше, заклади освіти мають пільги щодо плати за землю у випадку використання приміщень за призначенням, тобто надання освітніх послуг. Однак, якщо ВНЗ здаватиме в оренду окрему будівлю (споруду) чи її частину, необхідно сплачувати податок за такі площі. Ця норма не застосовується, якщо навчальний заклад здає в оренду приміщення іншим бюджетним установам. Під час складання договору оренди слід передбачити умову відшкодування плати за землю орендарем в частині, яка приходиться на орендоване приміщення, інакше навчальний заклад вимушений буде сплачувати цей податок з власних коштів.

Вищі навчальні заклади, як і всі інші бюджетні установи, відповідно до п. 323.1 ПКУ, звільнено від обов’язку сплачувати збір за спеціальне використання води. Виняток становить лише використання води для господарської діяльності, спрямованої на отримання доходу, у випадках, коли на надання платних послуг витрачають певний обсяг води.

Слід зазначити, що для платників податку з великими обсягами оподатковуваних операцій здійснення відповідних розрахунків вимагає чимало часу, і таке обмеження в часі викликає певні труднощі, які спричиняють помилки в бухгалтерському обліку та звітності. Для забезпечення організації системи бухгалтерського та податкового обліку у ВНЗ необхідно забезпечити фінансові та юридичний відділи достатньою кількістю висококваліфікованих спеціалістів зі знанням норм податкового обліку та податкового права: бухгалтерів, економістів, юристів, а також створити систему належного інформаційного забезпечення та систему зовнішніх та внутрішніх комунікацій.

За неподання, порушення порядку заповнення документів податкової звітності, порушення строків їх подання контролюючим органам, недостовірність інформації, наведеної у зазначених документах, порушення правил сплати (перерахування) податків та інші порушення податкового законодавства платники несуть відповідальність відповідно до р. 11 ПКУ.

Управління оподаткуванням як складовою фінансової діяльності вищого навчального закладу спрямоване на забезпечення фінансової та податкової дисципліни, здійснює внутрішній контроль за правильністю нарахування та сплати податкових платежів та моніторинг змін податкового законодавства.

Управління оподаткуванням у ВНЗ можна визначити як сукупність взаємопов'язаних складових, спрямованих на максимальне зменшення ризиків, пов'язаних з оподаткуванням господарської діяльності: податкового планування, визначення фактичних сум, відображення їх у податкових розрахунках (деклараціях) і перерахування до бюджету та податкового контролю.